

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre... 16 kor.
 Negyedévre... 4 "
 Helyben házhoz hordva:
 Egész évre... 20 kor.
 Negyedévre... 5 "
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre... 24 kor.
 Negyedévre... 6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és
 ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

A szerkesztőség kéziratok visszaszedésére
 vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, nov. 12.

Ugron a választalon.

Két-három héttel ezelőtt egészen pozitív formában felmerült a hír, hogy Ugron Gábor, politikai életünknek kétségkívül egyik legkiválóbb alakja, végleg visszavonul a politikától s többé mandátumot sem vállal. Ezen elhatározásának okául azt hozták fel, hogy pártjának a trónörökös nyilatkozatának becikkelyezése tárgyában tartott konferenciáin véleménykülömböség merült fel a vezér és pártja között, de különben is elkedvetlenítette őt az a rendszeres hajsza, mit ellene fegyvertársai, a testvér függetlenségi párt folytat.

Ugron, a ki ez időtájt az erdélyi rk. státus gyűlésein vett tevékeny részt, nem reflektált e hírekre, pártjának organuma a Magyarország nem czáfolta meg, hanem e helyett Polónyi ellen fordult, a kinek révén e hír a lapokba került s akkor ismét az a hír kelt szárnyra, hogy Polónyi fogja ott hagyni a pártot.

Az a beszéd, a melyet tegnap mondott el Ugron a trónörökös nyilatkozatának becikkelyezéséről, — megczáfolja ugyan a visszavonulásáról szóló híreket, de megerősíti azt, hogy tényleg véleménykülömböség merült fel e kérdésben a párt tagjai, illetve Ugron és Polónyi között. Ez a véleménykülömböség nagyon csattanós formában nyilatkozott, olyan különös formában, hogy kizárja a párt e két vezér-férfiának további együttes működését.

Ugron beszéde arra vall, hogy ez a nagy erő forrongásában új ponthoz ért.

Azt már régebben belátta az ő magas röptü felfogása, hogy a közjogi ellenzéknek merev, rideg formalizmusa nem felel meg többé a történeti fejlődésnek és a gyakorlati élet követeléseinek. Egy évtizeddel ezelőtt kifejtette már felfogását a delegációk ügyében s éppen ez a kérdés érlelte meg a függetlenségi párt első válságát, melyet alig simítottak el valahogy, kitört az egyházpolitikánál a második válság, mely végleg kettészakította a hajdan erős, nagy, hatalmas függetlenségi pártot.

Az elmúlt öt év nem hogy közelebb hozta volna a két pártot, inkább még jobban elidegenítette őket egymástól, minnek főoka az volt, a Kossuth vezetése alatt álló párt akcióját teljesen megbénította — még a Bánffy-féle obstrukció idején is — Eötvös és Komjáthy magatartása.

Ehez járult, hogy az osztrák zavarok a kiegyezés tekintetében új helyzetet teremtettek, melyet nem lett volna szabad ignorálnia a függetlenségi pártnak.

Ugron fel is ismerte a helyzet fontosságát s alig csalódunk, ha azt véljük, hogy ez hozta lelkét újabb forrongásba, melynek forduló pontját jelzé a tegnapi beszéd.

Hová jut e forrongásból Ugron őse ereje és talentuma? azt még nem jelzi e beszéd, de azt kétségkívül mutatja, hogy vissza nem térhet többé az elhagyott utra.

Ez a kiváló elme, ez a ritka talentum, ez a nagy erő méltán leköti forrongásában az egész ország érdeklődését.

Tisza Kálmán hetven éves.

Jövő hó elején fogja Tisza Kálmán hetvenedik születés napját betölteni, melyre már is erősen készülnek a kuruczból labanczczá vedlett generális hivei. A dicséretekből, hódolati ömledésekből bibliai olajos korsó áll rendelkezésükre, a mit láthatólag fel is használnak a felhasználhatóság végső határáig. Ebbe a kellemes olajba nagyon kellemetlenül cseppen egy-egy keserű igazság, a melyet az elfogulatlanok el-elejtenek. Ilyes formán hathatott a vén generálisra és hiveire a B. H. vasárnapi számának néhány sora, melyekből közöljük a következőket:

Borosjenői Tisza Kálmán, a legtöbb nagy rendjellel ékes köznemes, a ki grófi unokákat ringathat térdein, a mi mindenféle földi dicsőségül és politikai sikerül edesebb dolog, még ha az unokák nem is grófok, a jövő hónap elején megüli hetvenedik születésnapját. Ünneplés ez az ő szűkebb pátriájában. Biharországban. Már készülődnek is az ünneptartásra. Méltán, mert Petur bán óta hatalmában hiresebb ember nem látott napvilágot a Berettyó ölen, mint a minő Tisza Kálmán, volt, ez az elkophatatlan generális, a ki korára rányomta a maga egyéniségének a bélyegét s általánossá tette a maga politikai elvét: könnyebb az emberek ragaszkodását megnyerni, ha a szükségleteikre appellálsz s nem a nemesebb indulataikra s bármely politika csak ugy arat sikert, ha végigcsináljuk minden következtetésében.

Kitta ő a hatalom kelyhét fenéig. Ur volt másfél évtizedig az elméken, sziveken és a szükségleteken s leszorított az érvényesülés teréről mindenkit, a ki nem adta be neki a derekát. Történelmünkben csak egy mását ismerjük, a Kun László király idejébéli, Német-ujváry Henriknek a személyében, a ki lobogó ősz szakállal és lobogó ősz hajjal is ott járt az öldöklő csatasorok, előtt, mert a fiából

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

A világ leghíresebb képei.*

Angolból: Dr. Bozóky Géza.

Melyek a világ leghíresebb képei? Erre a kérdésre nem könnyű feleletet adni. Könyvek dolgában majd mindenki fel tud sorolni egy tucatot, melyekről a világ általában azt tartja, hogy azok remekművek. De melyek azok a képek, a melyek ugyanolyan helyet foglalnak el a világ szemében, mint »Az elveszett paradicsom« vagy »Hamlet«, »Faust«, vagy Dante »Inferno«-ja? Tekintetbe kell venni azt is, hogy a festők sokkal termékenyebbek mint az írók, Titian képeinek számát több mint hétszázra becsülik, de másrészt a képeket nem lehet úgy szétterjeszteni a föld minden részén mint a könyveket. Amde ezzel szemben igaz az is, hogy a festőművészetet a világ minden nemzete megérti s a litográfia és nyomdászat terén oly vívmányaink vannak, hogy bármelyik kép formái szépsége mindenki közkinésévé lehet, habár

* A városunkban most látható képtárlat alkalmas érdekesnek találjuk közreadni e cikket, melyben Frederick Dolman angol újságíró beszéli el, hogy a jelenleg élő legnagyobb angol festők melyik festményt tartják a leghíresebbnek. Dolman nemrégiben e tárgyban meginterjúvolta hazája művészeit, kiknek saját szavait adja itt elő. A cikk a »The Strand Magazine« című angol folyóirat egyik újabb számában látott napvilágot. Címe: »The World's greatest pictures«.

a színezést nem is tudjuk ma még utánozni. A képek tehát majdnem úgy elterjedhetnek, mint egy híres könyv remek gondolatai vagy kifejezései.

Kétségtelen dolog, hogy a fenti kérdésre legjobban hivatottak megfelelni most élő nagy művészeink, kik Európa összes képtárait szakértő szemekkel vizsgálták keresztül-kasul. Epen ezért néhány napos körutat tettem Kensington, Hampstead és St. John's Wood festőinek műtermeiben és megkérdeztem a »Royal Academy« számos előkelő tagját és vezetőjét, hogy melyik képet tartják a leghíresebbnek s adják elő egyuttal erre nézve indokaikat is.

A feleletet mindenki szívesen megadta, de meg kell jegyeznem, hogy majd mindnyájan erőlyesen tiltakoztak az ellen, mintha ki lehetne választani egy képet s azt valamennyi felé emelni; választásuk csupán úgy tekintendő, mint a mely olyan műalkotásra esett, mely annyira tökéletes a minő csak lehet valami ezen a tökéletlen világban.

»En nem igen sok képet láttam,« felelt Sir Lawrence Alma-Tadema, mikor felkerestem Grove End utcai házában. »Sok festő látott többet az európai képtárakban mint én. Tanulmányi éveim óta leginkább csak saját műveim dolgában utazgattam. Így például legutóbbi római tartózkodásom alatt még csak a Vatikánba sem mentem el. Festményeim érdekében tartózkodnom kellett attól, hogy sokat lássak, ha külföldön vagyok, mert máskép

igen ellentétes és gyöngye benyomásokat őriznék meg mindarról, a miket láttam.

De hogy az ön kérdésére feleljek, a legelső kép, a melyik eszembe jut, Titiannak »Krisztus sírbatétele« című műve a »Louvre«-ban; ez bizonyára a legszebb kép, a mit életemben láttam. A Vatikánra visszatérve, eszembe jut Raphael »Vitatkozás az oltárszentségről« című képe. Midőn legelőször láttam 1876-ban, ez a kép valósággal elragadtott s ez az elragadtatás nem változott 15 év mulva sem, midőn újra láttam. Az emberek csudálkoznak, ha megmagyarázom bámulatom okát. Raphaelt egyáltalán nem tartják nagy színezőnek, (Raphael is not regarded usually as a great colourist); de színezése ezen a képen, melyet szerencsétlenségünkre utánzatban nem tudunk visszaadni, éppen olyan mint a Titiáné. A különféle kékszinű árnyalatok például, melyekre visszaemlékezem, kiválóan szépek. Persze ez másképp nézhetett ki, mikor a kép új volt, de hát erről nem beszélhetek, mert akkor nem láttam. Természetesen a kép Raphaeltől származván, a rajz és a kompozíció egyenrangú a színezéssel. Es ezen kiváló tulajdonságoknak ritka összetalálkozása vezet engem azon állításra, hogy e képet mint a tökéletes művészet egy példáját hozzam fel.

A Vatikán azon termének festését, melyben ez a híres kép helyet foglal, Raphael 1508-ban, huszonöt éves korában kezdte meg és 3 év alatt fejezte be. A kép címe, mely

királyt akart csinálni. Tisza István grófból lett is volna már miniszter, ha nem hasonlít a németújvári gróf fiához, a ki a maga esze szerint, önállóan kezdett dolgozni s több volt az esze, mint a mennyi megnyugvást keltett volna s kisebb a szíve, sem hogy abba elegendő szeretet fért volna. Végezetül pedig versenytársat látott az apjában.

ORSZAGGYÜLES.

A képviselőház ülése.

Budapest, nov. 12.

Dániel Gábor elnöklésével nyílt meg az ülés. A trónörökös nyilatkozatának becikkelyezéséről szóló vita részletes tárgyalásában elsőnek Szilágyi szólalt föl.

Szilágyi beszél.

Szilágyi Dezső úgy látja, hogy a részletes vita is abban a mederben mozog, melyben az általános. Egyetlen új momentum a miniszterelnök módosítása, melyért őt csak dicséret illeti. (Helyeslés jobbról.)

Ez a módosítás kizárja mindazt a vélekedést, hogy itt más egyebet elismernének az 1723-iki magyar pragmatika szankciónál. Kizárja ez a módosítás azt is, hogy e vita által, a becikkelyezés által a Házi törvények viszonya változott volna és kizárja a félreértéseket. Reflektál a Rakovszky közt és a közte fölmerült vitás kérdésre. Hosszabban ismerteti Deák Ferencz álláspontját az elvitathatatlan és feloszthatatlan birtoklás elve dolgában, mely teljesen fedezi a magyar pragmatika szankciót. Ez az elv három vonatkozásában hatályos. 1. Megállapítja, hogy az ausztriai tartományok egymástól feloszthatatlanul és elválaszthatatlanul birtoklandók. 2. Jelenti, hogy Magyarország és kapcsolt országai is elválaszthatatlanul és feloszthatatlanul birtoklandók. 3. Jelenti, hogy Magyarország és Ausztria együtt elválaszthatatlanul és felbontathatatlanul birtoklandók ugyanazon uralkodó által. Abban a nagy polemikában, mely Deák és a bécsi professzor közt, a ki mögött a kancellária fölfogása állt, lefolyt Deák azt kifejtette. Az egyetemi professzor azt állította, hogy a pragmatika szankcio nemcsak

azt jelenti, hogy a birtoklás feloszthatatlan és elválaszthatatlan, hanem többet és egyebet is. Deák kimutatta, hogy az a több és egyébb alap-talan és hamis. A míg a kapocs áll, elválaszthatatlan és feloszthatatlan a két állam országainak birtoklása és elválaszthatatlan és felbontathatlan Magyarország birtoklása Ausztriától és Ausztria birtoklása Magyarországtól és a két állam elválaszthatatlanul és felbontathatatlanul birtoklandó. Ismerteti a szóló ezután az 1861-től a balközép felmerüléseiig való időt és a még élő klasszikus tanura (Tisza Kálmánra) hivatkozik, hogy a pragmatika szankciónak említett értelmezése vita soha sem volt, a Deák párt is a balközép véleményében az eltérés az volt, hogy ebből miféle következtetéseket lehet levonni. A szóló Deák és a magyar pragmatika szankció elvének megállapítása után, a mivel Rakovszkynak megfelelt, áttért a trónörökös nyilatkozatának becikkelyezésére. Az nem egyéb, mint tudomásul vétel ünnepies formája. A miniszterelnök módosítása tisztába hozta azt, hogy a Házi statutum nem jogforrás és ne akarjuk azt elhomályosítani. Rakovszky az egyenrangú házasság dolgában abba a tévedésbe esett, hogy a mi nem »notorische Missheirath — kénytelen a szóló német szavakat használni, mert márt ez a tárgyalás nyelve — az egyenrangú házasság. Ez nincs meg sem a statutumokban, sem a birodalmi törvényben. Más a notorische Missheirath és más a morgantikus házasság. A morgantikus házasság szerzői maguk kikötik, hogy ők nem akarják egyenrangú házasságnak tekinteni, míg a notorikus Missheirath nyilvánvaló egyenlőtlen házasság. (Rakovszky türelmetlen mozdulatot tesz.) Türelmet kér Rakovszkytól a szóló; nem kívánja, hogy neki higgyen, hanem kedves tudósainak: Wuntschlinak és Hefternek. (Derűtség.)

A négy esetből, melyre Rakovszky hivatkozott, kettő, a meiningeni és a lippei, nem bizonyíték, mert sok pörlekedés után a házasságot nem mondták ki egyenrangúnak, a gyermeket a rang várományosának. A harmadik esetben, Ágost Lujza bádeni hercegnek Gajersberg Lujza bárónővel kötött morgantikus házassága sem volt egyenrangú, de mivel a bádeni ág kihaltában volt, az agnátusok össze-

gyültek és hogy a kihaltást megakadályozzák, egyértelműleg beleegyeztek a morgantikus házasság egyenrangusításába és a gyermekek rangjának elismerésébe, de oly aggályosnak találták a dolgot így is, hogy csaknem az összes hatalmak beleegyezését kikérték így is.

Kimutatja, hogy a Kromnitz grófnővel való házasság sohasem volt egyenlőtlen, mindig egyenrangúnak volt elismervé. Ez az egyetlen grófnővel való házasság azt bizonyítja, hogy a többi hasonló házasság nem volt egyenrangú.

Rakovszky: Tönkre vagyok silányítva!

Szilágyi: Ezt a bajt tuléli még. (Derűtség.)

Eseteket hoz fel, melyekből kimutatja, hogy első és második Ferdinánd idejében voltak nem egyenlő rangú házasságok. Az utódokat a császárok Ausztria hercegének nevezték el, minden előnyt megadtak, csak egyet nem: főhercegekké nem tették.

Polónyi: Ne tessék lenyelni a szavakat, nem halljuk.

Szilágyi: Tessék közelebb jönni. Rakovszky retorizálás kedvéért föllalítja a tételt, hogy lehet-e feltenni arról a nemességről, a mely királyválasztói joggal bír, hogy elfogad oly trónöröklési rendet, oly házassági intézményt és egyenrangú elméletet, melyből a magyar lányok ki vannak zárva, jogai megfosztva, lealázva. Hát ezt nem is fogadta el a nemesség. A magyar nőnek minden joga, ékessége megmaradt. Elfogadta ez intézkedést — a királyi családra nézve. Csodálkozik a néppárton, hogy e javaslat ellen szól. Hiszen e javaslat nem akarja megfosztani a tróura jogosultakat joguktól, hanem épen megvédi azoktól, a kik jogtalanul kizsákmányolni akarják a bizonytalanságot.

A néppárt szónokának, Zichy János grófnak beszédét kritizálja. Zichy csak azért fogadta el a javaslatot, mert a királyi indoklás előtt fejet hajt annak okait tiszteletben tartja. Ez megtévesztése a királynak. Ő, az ő akaratával azért küldte ide a javaslatot, hogy az országgyűlés ítélje meg, helyes-e, jó-e, törvényes-e? Zichy álláspontja az országgyűlés jogának feladása, holott pedig annak a királylyal egyenlő törvényhozó joga van. Végül a javaslatot részleteiben is elfogadásra ajánlja. (Taps és éljenzés.)

Öt perc szünet.

alatt általában ismeretes, úgy látszik a kép tárgyának félreértésétől keletkezhetett. Ez a kép nem az átváltozás feletti vitatkozást ábrázolja, hanem symbolikus ábrázolása az egyház dicsőségének a földön és az égben. Ezen a freskón az új és az ő testamentom majd minden nevezetes alakja feltalálható, továbbá az egyházatyák és Raphael kortársai közül is számosan.

»Európa valamennyi képtárát bejártam, kivéve a Madridit — mondá Frith a, »Royal Academy tagja — és szavazatomat Titian »Mennyei és földi szerelem« című képére adom le, mely a római Borghese palotában van elhelyezve. S erre a »Derby-nap« és »Vasuti állomás« tiszteletreméltó művésze egy képes levelező lapot nyújtott át nekem, melyen e híres kép élénk színekkel volt reprodukálva s melyet egy barátjától kapott, ki Rómában tartózkodván szintén elragadtatással nyilatkozott róla.

Miben tartja ön a mű legkiválóbb érdemét? — kérdém.

A test ragyogó színezésében. Ezen a téren, azt hiszem, e képet lehetetlen felülmulni. Az igaz, hogy e mű a lelket nem ragadja meg és ha ön azt kérdené tőlem, mi mutatja e képen azt, hogy az egyik személy a földi vagy mennyei szerelmet ábrázolja, őszintén szólva, ezt kellene felelnem, hogy halvány fogalmam sincs róla. Legnagyobb előnye — e kép nagyszerű árnyalata, — teljesen független magától

a tárgytól. A mi a tárgyat illeti, Titiannak »Bachus és Ariadne« című műve, mely a londoni »Nemzeti képtár«-ban van, előbbre való, de színezése azt hiszem, sokkal gyengébb.

A »Mennyei és földi szerelem«-en, mely 1506-tán lett festve, látható nő Titian kétszer festette le más más képein. Azt mondják, hogy Velence legnagyobb művészeinek e tárgyat egy másik festő: Palma Vecchio sugalmazta, kinek leányába Titian szerelmes volt. De az kétes, hogy ő szolgált volna model gyanánt a képhez.

»Ha választanom lehetne a világ képe közül, — mondá Sir W. B. Richmond a királyi Akadémia egy másik tagja — kit Beaver Lodge utcai műtermében épen zubonyban találtam déli pihenője közben, — nagyon nehezemre esnék a választás. A legkiválóbb képtárak remekműveit láttam s nagyon sokat megkivántam. Persze, a hangulat nagy szerepet játszik e kérdésben. Az a kép, melyet ma kiválasztanék, holnap már talán nem kellene. Így van ez a művészetek minden ágában. Ma este nagy gyönyörűséget okoz Offenbach zenéje, holnap talán jobban szeretném hallani a Bach muzsikáját.

Szigoruan elbírálv a kérdést, úgy tudom, hogy nem láttam jobb képet mint Holbeinnek: »Morett ékszerésze« a drezdai képtárban Fenséges arckép, miaden vonás tökéletes. Realis-e? Igen, a milyen csak lehet. Felfogása jó-e? Igen, akárcsak Rembrandtnál. Előkélő-e a kivitel?

Igen akárcsak Rubensél. Azonban érzelmeket nem kelte kép. Ebben a tekintetben Tintorettonak Velencében látható »Krisztus Pilátus előtt« című képe előbbrevaló vagy egy fél-tucat más kép, a mit elősorolhatok, ha akarja.

Morett, az általam dicsért kép tárgya, egy angol ékszerész volt, kit Holbein 1540. és 1543. évek között e vidéken való tartózkodása alatt festett le. Drezdában azt hitték, hogy e kép Ludovico Moro, milánói herceget ábrázolja s hogy Leonardo da Vinsi festette.

Midőn Goodall festőművészhez nyitottam be St. John's s' Wordban, az »Avenue Road«-on lévő tágas háznak salonjában találtam, midőn épen Tintoretto »Szent Márk csodája« című képének, mely a velencei képtárban látható, egy másolatát szemlélte.

»Egy hetet szántam e kép lemásolására, midőn mintegy 20 évvel ezelőtt Velencében voltam, mondá a művész és ez a kép tette reám a legnagyobb benyomást. Mindig a legtöbb időt e kép szemlélésére szántam s ha láttam, legmagasabb vágyaim ki voltak elégitve. Ismeri e kép történetét? A legenda szerint egy velencei ember, ki a keresztes háborúk alatt a törökök kezébe esett; Velence védszentjének csodálatos közbejövetele által menekült meg. Bármily módon kísérelték megölni a velencei foglyot, Szent Márk mindig leszállt az égből, szétörte a kardokat, eldarábolta a kalapácsokat, szétszórta a kilőtt nyila-

Szünet után.

Rakovszky István: Ily magas nivóju és szövevényes uton is alig követhető beszédre nem volt elkészülve. Neki idő kell, hogy arra elkészülhessen s hogy gyöngye erejét összemérhesse a Szilágyi nagy erejével. Kéri azért, hogy holnap beszélhessen.

Kiállítások jobbról: Nem lehet!

Kiállítások balról: A multkor is megengedték.

Elnök a kérdést szavazásra akarja bocsátani.

Szell Kálmán miniszterelnök kéri, hogy ne szavazzanak e kérdés felett. A multkori precedens nem tartja azonosnak a maival, mert akkor az általános vitát befejezték. Mivel azonban nem akar elzárkózni a méltányos kívánság elől, ő nem ellenzi a vita elhalasztását. (Általános helyeslés).

A vitát holnap folytatják.

Cséplő Péter temetése.

Az általános szeretet, tisztelet, őszinte, igaz megnyilatkozását láttuk vasárnap a boldogemlékü **Cséplő Péter** premontrei rendű kanonok, főgymnásiumi tanár temetésén.

Majdnem egy fél századon keresztül szolgálta a legnemesebb ügyet, a közoktatást s nemzedékek áldják nyugvó porában is, akiket oktattott, nevelt.

A rendház tágas udvara zsufozásig megtelt előkelő közönséggel, pedig az utca is telve volt közönséggel s a főreáliskola és főgymnásium növendékeivel.

A lépcsőház előtt volt felállítva, gyertyák özőnétől körülvéve a nehéz, masszív barna érc-koporsó, rajta a misemondó ruha, kehely és az Evangelium, továbbá a rendtársak fehér-kék szalagos koszorúja. A többi koszorukat a koszorus kocsin helyezték el.

A gyász-szertartást **Vinkler József** püspök végezte nagy segédlettel. A háznál a temetési szertartás után a főgymnásiumi énekhar adott elő egy megható gyászdalt, **Iucsek Ferencz** vezetése alatt.

A koporsót a gyászkocsihoz **Lencsés János**, **Károly Irén**, **Ponty Kelemen**, **Kertész Miksa**, **Novotny Alfonz** és **Szmetka prem. tanárok** vitték ki.

Ezután megindult az impozáns gyászmanet, melyent ritkán látunk Nagyváradon.

Elöl haladtak gyászlobogóval a főreáliskola növendékei, **Krüger Viktor** igazgató és a tanári kar felügyelete mellett, majd a főgymnásium ifjusága következett, **Rátkay József** tornatanár felügyelete alatt.

Az ifjuság után vitték a diákok az egyes osztályok koszoruit, összesen tizet. Az aszisztáló papság után vonult a díszes négy lovas üveges gyászkocsi, a melyet a rendtársak s az ezrekre menő közönség követett.

Ott voltak:

Radnay Farkas, **Bunyitay Vincze** és **Fetser Antal** kanonokokkal a helybeli r. kath. papság majdnem teljes számmal; továbbá **Beöthy László** főispán, **Ritoók Zsigmond** kir. táblai elnök, **Laurán Ágoston**, dr. **Bulyovszky József** polgármester, **Schöpflin Ágoston** posta-távirada igazgató, dr. **Bozóky Alajos** kir. tan., **jogakadémiai igazgató**, **Nátafalussy Kornél** tankerületi főigazgató, dr. **Konrád Márk** ig. tanár, **Poyárn Dénes**, **Gedeon László**, **Bócz Géza**, **Harmathy Károly** kir. tábla bírák, **Osztierlam Ármin** kir. erdőfelügyelő, **Darvassy Endre** nyug. pénzügyigazgató, **Juhász György** gör. kath. kanonok, dr. **Molnár Imre**, dr. **Hoványi Gyula**, dr. **Nagy Ernő**, **Magyar Géza**, **Szolesányi Hugó** jogtanárok, **Mihályházy Kálmán**, **Pallay Jenő**, **Geleta Géza**, **Tóth Imre**, **Olasz Gyula** tvszéki bírók, **Géczy Lajos**, **Szabó József**, **Szunyogh Lóránd**, **Cziffra Gerő**, **Vulcán József**, **Kovács Béla**, **Hlatky Endre**, **Váradi Mór**, **Ficzek Lajos**, **Rácz Mihály**, **K. Nagy Endre**, **Kovács Dénes**, **Nadányi Jenő**, **Lukács Gusztáv**, **Glatz Antal**, **Gilnreiner Adolf**, **Reményffy Rezső**, **Középegy Gyula**, **Cseresznyés Albert**, **Krüger Viktor**, **Vidovich Bonaventura**, dr. **Kornstein Lajos**, **Papp György**, dr. **Baróthy Ákos**, **Szokoly Tamás**, **Rádl Ödön**, dr. **Márkus László**, dr. **Berkovits Ferencz**, **Zigre Miklós**, **Móga János**, **Buna János**, **Duma Flórián**, **Gyémánt Jenő**, **Jancsó Lajos**, **Frankó Endre**, **Szählender Károly**, **Papp János** főjegyző, **Hegyesi Márton**, **Schweiger Ede**, **Wallner Ödön**, **Lakatos János**, **Kovács Jenő**, **Nesztor József**, **Stocker József**, **Busch Dávid**, **Böszörményi Géza**, **Cziffra Kálmán**, **Molnár Lajos**, **Baranyi András**, **Balogh Elemér**, **Tóth Márton**, **Huzella Gyula**, **Réz Mihály**, **Guttman József**, **Szmetka György**, **Heringh Sándor**, dr. **Papp Oszkár**, **Lázár Zoltán**, dr. **Imrik Gusztáv**, dr. **Mayer László**, **Keledí József**, dr. **Gerő Sándor**, dr. **Barta János**, **Stark Gyula**, **Korn Lajos**, **Aufrecht Mór**, **Kaczián Károly**, dr. **Bodor Károly**, dr. **Stetner István**, **Markbreit Sándor**, dr. **Grósz Menyhért**, **Balázsovich Jenő**, dr. **Kovács S. János**, dr. **Döry Ferencz**, **Kecskenéi Lipót**, **Farkas Izidor**, **Paczauer József**, dr. **Weiszberger Lipót**, **Jánosházi János**, **Beczky Lajos**, **Nozák Rudolf**, **Rozslay Géza**, **Kernács János**, **Voszka Ferencz**, **Gerő Ármin** tb. főkapitány stb.

Késő este ért már ki a menet a temető kapujához, hol a temető örök fánya fényvel várták a megboldogultat. A gyászdallamok kíséretében ért a menet a premontreiek sirtéjéhez, hol a végső szertartás után örök nyugalomra tették. Mikor pedig elhangzott az utolsó esdő és kérő imádság, odalépett a nyitott sirtéhoz egyik tanítványa **Horváth Jenő** VIII. o. tanuló és egy igen sikerült és valóban megható beszédben búcsúztatta el az elhunytat rendtársaitól s tanítványai ezreitől.

A koszoruk feliratai a következők voltak: A főgymnásium tanártestülete forrón szeretett társának.

A Kassai premontrei ház — őszinte rendtársi részvétellel.

A Jászói Prépost — Az érdemes rendtársnak.

Nadányi Jenő és családja — résztvételük jeléül. Szeretett tanárának — a VIII. és VII. osztály.

A főgymn. VI. osztály — szeretett tanárának. Szeretett tanárának — az V.-ik osztály.

A főgymn. IV. osztálya — örök halála jeléül.

A III.-ik A osztály — szeretett tanárának.

A III.-ik B osztály növendékei — szeretett tanárunknak.

A II. osztály — szeretett tanárunknak.

Az I. A osztály — tiszteletünk jeléül.

Az I. B osztály — szeretetük jeléül.

Csák Andor — szeretett tanárának hála jeléül.

Pallay Jenő, régi tanítványa — halála jeléül.

Görög kath. finevelde — hálás kegyelettel.

A díszes temetést **Weiszlovits Adolf** és fia temetkezési intézete rendezte.

Tegnap reggel 9 órakor a premontrei rendtemplomában gyászmise volt, a melyet a rend tagjainak segédletével **Kotunovics Sándor** házfőnök tartott. A reguimen a főgymnásium növendékei és előkelő közönség volt jelen.

A szerelemföltés áldozata.

Nagyvárad, nov. 12.

Ma délelőtt 11 óra tájban revolverlövés riasztotta föl a Gilányi-sor csendhez szokott lakóit. Lelőtte egy legény a kedvesét, mert az hűtlen lett hozzá, nem szerette őt. Örült szerelme fegyvert adott kezébe s mikor már lelőtte kedvesét, még akkor is tombolt, kiáltozott s átkozta a sorsot, mely a leányt eléje hozta.

Pár évvel ezelőtt ismerte meg **Pokol Sándor** kocsis legény **Gál** Idus cseléd-leányt s első látásra beleszerelt a csinos leányba. Lassankint benső viszony jött létre köztük, nem volt nap, hogy ne beszéltek volna egymással.

Utóbbi időben azonban a leány elhidegült a legény iránt, vagy talán csak úgy gondolta a szerelmes fiú. Ma aztán kitört belőle a bosszu; fölkereste a leányt, szemére vetette neki, hogy hűtlen lett hozzá, mást szeret. Heves szóváltás fejlődött ki köztük, miglen előrántotta az elrejtett revolvert a legény s rálőtt a leányra.

A lövés zajára előrohant embereknek munkát adott, míg a tomboló, ordító legényt le tudták fegyverezni.

Mikor feléje közeledtek, azt kiáltotta: — Lelövök mindenkit, ki hozzám merészel nyulni!

A telefonon értesített rendőrség csakhamar megjelent **Pataky** rendőrfogalmazóval az élén s erősen meglánczolva bevitték a még mindig tomboló embert a rendőrség börtönébe.

A leányt, kinek élete már valószínűleg csak órák kérdése, a közkórházba szállították be.

kat. E jelenet megörökítésére Velenczében pályázat lett hirdelve; **Tintoretto**, ki szintén fel lett szólítva, rövid idő alatt a legjobb vázlatot készítette.

Egy hónap alatt meg is festette a képet s ő lett a győztes.

Ezzel leemelte a falról a kép másolatát, hogy közelebből megnézhessem s az eredeti kép nagy előnyeit kezdte dicsérni.

Igen szép és sikerült alkotás, hatásos csoportosítással, telve élettől és elevevésséggel. A színezés hasonlóan kiváló, gazdag, élénk és telve van finom ellentétekkel. Az igaz, hogy napjainkban nehéz e képet megérteni. De ha ettől eltekintünk s beleképezzük magunkat a régi velencziek lelkületébe, kiknek napjaiban a csoda tényleg megtörtént, látni fogjuk, hogy e vászon az akkori érzelmek hű kifejezője.

Ez a mű, melyen annyi alak van s melyen minden egyes kifejezi az egyéni jellemet és életet, egy tágas terem teljes szélességével bír, mégis egy hónap alatt készült el. Valóban csodálatos példája **Tintoretto** lángtehetségének.

Midőn a hosszú napoleoni hadjáratok után beköszöntött a béke, Anglia művészei ellepték Európa képtárait, hogy megismerjék azokat vagy felujtsák régi emlékeiket. Ekkor történt, hogy **Rogers**, a költő, külföldre indulóban találkozott **Sir Thomas Lawrence** festővel, ki éppen hazaérkezett a külföldről, »Nemde ön bejárta az összes képtárat, nos kia legnagyobb

művész? »**Tintoretto**.« — Nemsokára rá **Rogers** találkozott **West** Benjammal és **Turner** művészekkel és ugyan ezen kérdést ismételte, de mindketten szintén azt felelték: »**Tintoretto**.«

Phill, **Morrist**, a híres festőt, ki fiatal korában az angol királyi akadémia 3 évre szóló külföldi ösztöndíjjal bejárta az összes képtárat, szintén felszólították egy hosszú eszmecsere után, hogy mondjon e tárgyban véleményét. Beszéde folyamán **Morris** több művet lelkesen dicsért, különösen **Titián** »**Bachus** és, **Ariadne**«-jét, mely a »**Nemzeti képtár**«-ban van de legkitünőbbnek **Velasquez** »**The surrender of Breda**« című művét találta, mely a madridi képtárban függ.

»Mintegy 20 éve láttam utoljára e képet, mondá **Morris**, de olyan tökéletesen emlékezem rá, hogy bizonyos vagyok benne, miszerint le tudám másolni a nélkül, hogy fényképére lenne szükségem. A festőnek nagy emlékező tehetsége van az igaz, de nem sok kép van a világon, melyről egy festő hasonlóan nyilatkozhatnék. Több hetet töltöttem Madridban, a képtársok-szor felkerestem, de legelőször mindig **Velasquez** nevezett képéhez mentem.«

(Vége köv.)

Cséplő Péter emléke.

Eltemették, elsirattuk.

S olyan nehezen esik megszoknunk azt a gondolatot, hogy nem látjuk soha többé azt a jószágos arcot, azokat a mosolygó szemeket...

Nem nyugtat meg bennünket azon tudat sem, hogy ez mindnyájunknak közös sorsa.

Azoknak, kik túl emelkedtek kortársaikon, nem lehet emezek részéről elég a kegyeletnek, az elismerésnek azon megnyilatkozása, hogy míg élnek, mindig hálással emlékeznek meg elköltözött nagyjaik érdemeiről.

A nagyot, a nemest nem fedheti el az idők moha, az kitér a sirból is, elismerést követelven az utónemzedék részéről is.

Cséplő Péter emléke is megköveteli a késő kor részéről is ezt az elismerést. Cséplő Péter nem csak a jelennek élt. Ha nem lett volna oly szerény, hogy maga véka alá rejtse azt a fényt, melylyel nem egy ismeretlen részét derítette föl történelmünk eddig homályos korszakának: ma ott emlegetnék őt is történetirodalmunk oszlopos tagjai sorában.

Számos czikke és értekezése, melyekkel egy hosszú életem át gazdagította folyóirataink hasábjait, kivívták volna részére a jövő nemzedék elismerését is, ha összegyűjté volna azokat.

Nem tette, ősmert szerénysége nem engedte ezt tennie.

A mit azonban ő nem tett meg, meg kell tennünk nekünk, tisztelőinek, barátainak. Össze kell gyűjtenünk azokat az elszórtan megjelent értekezéseket, az *Archeológiai Közlöny*-ből, a *Századokból* s a premontrai rend nagyváradi főgimnáziumának *Értesítőjéből* és a helyi lapokból, melyek mind-megannyian mély történelmi ismeretekről, analiticus észről és erős hazafias magyar érzékről tanuskodnak.

Ez lesz a legszebb emlék, melyet mi Cséplő Péternek állíthatunk, mert ez biztosítja az ő érdemeinek elismerését a legkésőbbi nemzedékek előtt is.

Ezzel tartozunk mindnyájan, de legelső sorban tartoznak rendtársai az elköltözött nagy léleknek.

Ragadják meg tehát rendtársai a kezdeményezést, gyűjtsék egybe a Cséplő Péter történelmi értekezéseit s adják ki azokat, vagy maguk, vagy közvetítsék azok kiadását a Sziliget-társaság által, melynek elköltözött társuk ugy is egyik disze volt.

Nem csak Cséplő Péternek állítanak ezzel monumentum szerű paranesist, hanem az ebből kiáradó fény be fogja sugározni a hazafias rendházat is.

S a könyv tiszta jövedelmét pedig a sir fölé állítandó sírkő létesítésére lehetne fordítani.

Egész melegével szívünknek, mely még most is sajog a váratlan vesztés érzetétől, kérjük az itt fölvetett eszmék megvalósítására a tegnap eltemetett és elsiratott Cséplő Péter rendtársait, helyesebben körvonalozva — magát a premontrai rend jázói rendházát.

Nagyvárad, 1900. nov. 12.

Hegyesi Márton.

Dr. Vucskics Gyula.

TAJÉKOZTATÓ.

Régészeti és történelmi muzeum (Schlauch-park) nyitva minden vasár- és ünnepnap d. e. 10 órától fél 1-ig és d. u. 3-5-ig 20 fillérért. Kedden és csütörtökön d. u. 3-5-ig 40 fillérért. Más időben 1 korona.

November 14. Rendkívüli megyegyűlés d. e. 9 órakor.

UJDONSAGOK.

A képkiallítás sorsolása.

A nagyváradi képkiallítás sorsolása tegnap délután ment végbe a tárlat helyiségében, a Kereskedelmi csarnok dísztermében. A rendezőbizottság nőtagjai, a minden szépért és nemesért lelkesedő nagyváradi hölgyek buzgóságukkal lehetővé tették, hogy a tárlat rendezősége tizenegy, első rangú művész értékes képét sorolja ki. Ez a körülmény maga fényesen bizonyítja a nagyváradi közönségnek a képzőművészetek iránti érdeklődését s egyszersmind elhallgattatja a kételkedőket, a kik a képzőművészeti kiállítás eszméjének annak idején ellen voltak.

A sorsolás ideje hétfő délután fél négy órára volt kitéve s erre az időre előkelő közönség verődött össze a kiállítás helyiségeiben. Ott voltak:

Hölgyek: Bognár Sándorné, Beroldingen Lili grófnő, Batig Ferenczné, Balla Kálmáné, Bérczy Gyuláné, Cziffra Olga, Feiler Józsefné, özv. Grunwald Henrikné, Kunz Gusztávné, Láng Józsefné, Miskolc Barnabásné, Miskolc Irma, Meskó Boldizsárné, Moskovits Józsefné, Moskovits Mórné, Nagy Ferenczné, Noszlopy századosné, Örley Anna, Ritoók Emma, Steiner Árminné, Steiner Kornélia.

Urak: Beöthy László dr., Farkas Izidor, Fassie Sándor, Glatz Antal, Huzella Gyula, Kunz Gusztáv, Knauer Károly, Moskovits József, Nagy Ferencz, Szabó József, Sonnenfeld Adolf, Várady Zsigmond.

A sorsolás Mezey Mihály kir. közjegyző helyettesének: Knauer Károlynak és Fassie Sándor alkapitánynak a jelentésében történt.

Az eladott sorsjegyek számait (mintegy 1300-at) egy dobozba helyezték s onnan Steiner Kornélia huzta ki a nyerő számokat. A sorsolás eredménye a következő:

I. Telepi Károly »Tanyai ut« című 500 kor. értékű képét nyerte a **87B** szám.

II. Neogrady Antal »Vizimalom« című 500 kor. értékű képét nyerte a **765** szám.

III. Kézi Kovács László »A kanász« című 310 korona értékű képét nyerte az **1616** szám.

IV. Báró Braunecker »Obsitos« című 300 kor. értékű képét nyerte az **1504** szám.

V. Koszkol Jenő »Halászbárkák« című 250 kor. képét nyerte a **356** szám.

VI. Zetler Mihály »Pusztai részlet« című 100 kor. értékű képét nyerte az **1978** szám.

VII. Istvánffy Gyula »Erdélyi oláhházak« című 90 kor. értékű képét nyerte a **655** szám.

VIII. Istvánffy Gyula »Tavaszi« című 90 kor. értékű képét nyerte az **1740** szám.

IX. Barsi Adolf »Kisalföldi részlet« című 50 kor. értékű képét nyerte a **282** szám.

X. Tóth—Molnár »Piaczról hazafelé« című 50 kor. értékű képét nyerte a **726** szám és

XI. Tóth—Molnár »Juhászlegény« című képét nyerte az **1081** számú sorsjegy.

A szerencsés nyerők nevét egyelőre természetesen nem lehet tudni, csak majd, ha a képekért jelentkeznek. Értesülésünk szerint az I. nyereményt: Telepi »Tanyai ut« című festményét Tóth Jenő, a X. számú nyereményt: Tóth—Molnár »Piaczról hazafelé« című képét pedig Szunyogh Loránd nyerte meg.

A kiállítás ma még nyitva lesz, holnap szerdán azonban Beöthy László dr. védnök jelentésében ünnepiesen bezárják.

* **Kinevezések.** A hivatalos lap legutóbbi száma közli, hogy a földmivélségi miniszter *K. Biró* Gusztáv nagyváradi lakos okleveles gyógyszerészt a kassai gazdasági tanintézet kémiai tanszéke mellé, két év tartamára tanársegéddé nevezte ki, — *Németh* István pénzügyi segéd-titkárt a pénzügyminiszter kinevezte végleges minőségben pénzügyi titkárrá a nagyváradi pénzügyigazgatóságához.

* **A jogügyi bizottság ülése.** Nagyvárad város jogügyi szakbizottsága tegnap délután ülést tartott, a melyen *Dús* László elnök, *Tóth* Márton előadó és *Hlatky* Endre voltak jelen. Nagy fontosságú ügyek nem kerültek tárgyalásra, hanem apróbb dolgokra kér véleményt a tanács. Silbermann Ignác falragasz bérletével 1898-ban adós maradt, de azóta lerótta tartozását, a tanács azonban felakarja mondani a bérletet. A jogügyi bizottság ezt nem véleményezi. — *Nozák* Rudolf és *Leitner* Lajos heves ellenlábask a kaszárnyák miatt. *Leitner* azt vitatja, hogy a *Ferencz* József, *Vilmos* és *b. Fejérváry* laktanyák Ujvároshoz tartoznak s így az ő kerületéhez számítandó; *Nozák* pedig azt vitatja, hogy Külvároshoz tartoznak a laktanyák s így természetesen az ő kerülete nagyobbodnék a laktanyákkal. A jogügyi szakbizottság mielőtt véleményt mondana, bekéri az ügy előzményeire vonatkozó adatokat. — *Bocser* Péter Nagyvárad város gyámpénztárától 1000 frt összeget követel. A szakbizottság azt véleményezi, hogy a bírói döntés várássék be. — *Kelemen* Kálmán fogyasztási hivatali főnök, *Beczky* Lajos vámfelügyelő, *Hollóssy* Jenő mértékhiitelesítő és *Mastics* Vladimir vághídi felügyelő azt kérték a várostól, hogy a szervezeti szabályzat akként módosíttassék, hogy fegyelmi vizsgálat nélkül elbocsáthatók ne legyenek. A jogügyi szakbizottság pártolja a kérelmet.

* **Nicht deutsch!** *Wagner* bécsi gyáros, aki a színház gépezetét szállította, német számlát küldöz Nagyvárad városának. Már visszaküldtek neki egy pár ilyen német számlát, de azért csak folytatja az idegen nyelvű iratok küldését. Tegnap ismét vissza utasított Nagyvárad városa egy ilyen német számlát.

* **Elgázolta a vonat.** *Prisztavok* Mátyás napszámot tegnap reggel 6 órakor a kötegyáni vasuti állomáson a pályaudvaron ment keresztül a nagyváradi személyvonat ép akkor robbant be az állomásra, s nehogy a vonat elgázolja, szaladni kezdett, de az egyik vágányban megakadt a lába s fölbukott. Az esés következtében oly erősen megütötte magát, hogy fölkelni nem tudott, a mozdonyvezető pedig már hiába fékezett, mert a vonatot már megállítani nem volt képes. A szerencsétlen ember az elgázolás következtében oly súlyos sérüléseket szenvedett, hogy életben maradásához a kórház orvosai semmi reményt sem fűznek.

* **Fehér holló.** Ma már mindent önzésből csinálnak az emberek; a viszony, a mi még a rokonok között is fenáll, merev, hideg, szertartásos; annál ridegebb ez a viszony, mentől távolabb van egymástól az ember társadalmilag; de talán sehol sem vált olyan metszővé, olyan tarthatatlanná, mint gazda és cseléd között. A gazda megadja — ha megadja — a kikötött bért, a cseléd meg automata módra elvégzi napi dolgát s mindkettő azt gondolja, hogy megtett *mindent*. Ritka ma már az olyan gazda, a mely cselédjét is *embernek* tekinti s emberileg is bánik azzal, — így aztán nem csoda, hogy a cseléd sem látja urában gazdáját, csak köteles kosztadóját. Akad még itt-ott elvívve egy-egy derék ember a régi világból, ki cselédjeért áldozatra is képes; de az ilyen ma már fehér holló és sajnos, ez a típus kiveszőfélben van. Ezek közül a régi jó emberek közül való *Dús* László városi főügyész, a ki *Nagy* Julianna nevű szobalányát — ki 6 évig hűséges odaadással, fedhetlen becsületességgel szolgált nála — kiházasította, kistafirozta egészen és lakodalmat is megtartotta; a lakodalmon a vendégszerető házi gazda családján és rokonain kívül a vőlegény és menyasszony egyszerű szülei is jelen voltak s együtt örültek a derék, becsületes menyasszony boldogságán, kit *Balog* Márton fiatal iparos vett feleségül.

* **Házasság.** Dr. *Tetlenni* Ármin, ismert fővárosi ügyvéd, eljegyezte *Halász* Ferencz kir. tanácsos, Vas vármegye tanfelügyelőjének leányát *Gizellát*, Szombathelyről.

* **Kölesön** — épületekben. Scherz K. nagyváradai vállalkozó és társai azt kérték a várostól, hogy a létesítendő új épületek terveit lemásolhassák, mivel ajánlatot akarnak tenni a városnak arra, miszerint a városházát, csatornázást, stb. Ők kiépítetik s a város hosszu lejárattal, részletekben fizeti meg az építkezések árát. Kéri azonban, hogy három hónapon belül más vállalkozóval, vagy pénzintézzel ne lépjen érintkezésbe a város. A tanács tegnap foglalkozott a kérelemmel. A tervek lemásolását megengedi, de a 3 havi kikötést nem fogadja el.

* **A gyilkos fogak.** *Kufacsek* Mária 16 éves budapesti cseléd összeesett a Ferencz-téren. A boncolás alkalmával kiderült, hogy halálát fuladás idézte elő. Járása közben kihullott három foga, a melyek közül egy megakadt a légszövén s megölte.

* **Nem lesz automobil.** Klein Zsigmond és Held Kálmán automobil közlekedést akart be rendezni Nagyváradon. személyszállításra. A városi tanács tegnapi ülésén vette megbeszélés alá az engedély iránti kérvényt. Közbiztonsági és torgalmi tekintetből az automobil közlekedésre nem adta meg a kért engedélyt. Így nem lesz Nagyváradon automobil kocsiközlekedés.

* **A sajtó megrendszabályozása.** A hatóságtól vett értesülés szerint megírták a lapok, hogy a honvéd huszár laktanyában azért rossz a lovak itatásául szolgáló kutak vize, mert a trágyát a kut közelében halmozzák össze. A lapoknak ez a közleménye rossz vért szült a laktanya parancsnokságánál, aminek élénk kifejezése az az átirat, a melyet a városhoz intézett. Ebben egy szín építését, továbbá azt kéri, hogy a lovakat a vízvezetéki vízből itathassák. Végül pedig kéri a várost, hogy rendszabályozza meg a sajtót. — Hát a városi tanács kurtán végzett az átirattal. Szint nem épített, s nem engedi meg, hogy a lovakat a vízvezetéki vízből itassák. A sajtót meg legnagyobb sajnálatára nem rendszabályozhatja meg, mert kívül esik a hatáskörén.

* **Jubileumi ünnepély Szatmáron.** A szatmári kir. kath. főgymnasium a magyar kereszténység 900 éves évfordulója alkalmából 1900. évi november hó 15. napján reggel 9 órakor a székesegyházban tartott ünnepélyes szentmise után 10 órakor a gymnasium tornacsarnokában ünnepséget rendez. Az ünnepély műsora a következő: 1. Ah hol vagy magyarok, éneklj az ifjuság. 2. A magyar nemzetért, szavalja Kendő György VII. o. t. 3. Boldog Asszony Anyánk, éneklj az énekkar. 4. Ünnepi beszéd, tartja dr. Fechtel János tanár. 5. Szent Atyánknak, éneklj az énekkar. 6. Hit, remény, szeretet, előadják Láng Gyula, Pojták János és Szűts János VIII. o. tanulók. 7. Hol Szent Péter, éneklj az énekkar. 8. A magyar ifjusághoz, szavalja Nagy Vincze VII. o. t. 9. Szózat, éneklj az ifjuság.

* **A hol a tenorista cseléd.** Általában azt hiszik, hogy a tenoristáknak van legjobb dolguk a világon. Kapnak fizetést bőven s ezért a bőfizetésért csak nagyon szűkösen kell énekelniök. Ha ez állana is mindenütt, akkor is kimagasló kivételt képezne a Magyar Színház. Erről írja Magyar Szó a következőket:

A Magyar Színház tagjai cselédek. Volt egy tagja a Magyar Színháznak: *Kalmár a tenorista*. Elég alkalmazható ember volt. Ezt a szerencsétlen fiút behívták 15 napi fegyvergyakorlatra. Midőn azután visszatért a fegyvergyakorlatról és 1-én felakarta venni a fizetését: Hegedüs csupán fizetésének felét, azaz 50 frtot volt hajlandó kiadni neki, a másik 50 forintot megtagadta — a berukkolás miatt.

Az ügy a VII. ker. járásbíróóság elé került. Hegedüs elnök itt azzal allegált: hogy a színészek a színházhoz való viszonyát csupán a *cseléd-törvény* alapján lehet megítélni. A cseléd-törvény szerint pedig: ha a cseléd fegyvergyakorlatra rukkolt be és nem állít helyettest, nem is tarthat igényt ez idő alatt bérre. Mivel pedig Kalmár be vonult, és nem állított helyettest, kéri a *cseléd-törvény* alapján öt keresetével elutasítani.

És a bíróság ez előterjesztésnek szó szerint helyet adott és Kalmárt a cseléd-törvény alapján keresetével visszautasította. Megjegyezzük még; hogy az ügy felebbezés folytán most a budapesti törvényszék elé került, hol *Tódorffy* törvényszéki bíró referálása alapján napokban került végleges elbírálás alá.

Ebből a tényből minden érdekelt factor levonhatja a következtetéseket. Van egy fővárosi »kulturintézet«, mely 50 frt megtakarítása miatt »cselédék«-nek kész deklarálni művészeit!!!

Az országos színészegyesület — reméljük — nem hagyta magán száradni ez inzultust, a belügyminiszterium pedig, melynek felügyelete alá tartozik a magyar színészet — szintén meg fogja torolni módozatot, és megrendszabályozza — ezt a — színházat.

* **Rabló cigányok.** *Hegyközujlakon* — mint ottani tudósítónk írja — a múlt héten egy rabló banda garázdálkodott, a mely több helyre, nevezetesen Mészáros József, özv. Farkas János és Glück Salamon házában betört éjnek idején s a mit csak találtak, különösen ruhaneműt, elvitték. A hol fölébredtek a zajra, s ellen akartak állani a zsványoknak, azokat csunyán elverték. A betörések elkövetésével egy cigánycsapatot gyanúsítanak, a mely 5 férfi és 2 nőtagból áll, kik a múlt héten a falun keresztül vonultak. A biharpüspökii csendőrség, melynek kerületébe Hegyközujlak község tartozik, széleskörű nyomozást indított meg a rabló cigányok kézrekerítésére.

* **A sakkör a Royalban.** A mai naptól kezdve a nagyváradai sakkör a Royal kávéház elegáns, kényelmes helyiségében ütötte fel tanyáját. Ezt a hirt bizonyára örömmel veszik tudomásul sakkistáink, mert a hely központon fekszik, a helyiség pedig minden kívánalomnak megfelel. A sakkör egészen külön hosszú asztalt kapott, de ha ez kevés, játszhatnak bárhol és a sakkör tagjai sakkpénzt nem fizetnek. A sakkülések rendszerint délután 1—3-ig és este 5-től 8-ig lesznek és a tél beálltával. A szokásos versenyek is itt lesznek megtartva, a kávéház előzékeny tulajdonosa: *Rendes* Szidor mindent elkövet, hogy a kör tagjai itt jól érezzék magukat.

* **A nápolyi botrány.** Olaszországban teremnek a legédesebb fűgék s ott értenek hozzá legjobban, hogyan kell mindenféle tisztességnek fűgét mutatni. Most is a szép Nápolyban játszódott le egy csunya história, a melynek tárgyalása folyamán hallatlan botrányok sütek ki. Az eset a következő:

Casale parlamenti képviselő becsületsértés miatt bepörölt egy szoczialista lapot, a mely azt írta róla, hogy ő a »Camorra« (betörők és rablók társaságának) a feje. A tárgyalás rendjén a lap bizonyított is és a vádlott, szerkesztőt felmentették. *Casale* erre összes hivatalairól kénytelen volt lemondani, de vele együtt lemondott a polgármester és több községi tanácsos is, a kiknek a viselt dolgait szerfölött különös fényben tüntette föl ez a tárgyalás.

Kiderült, hogy a képviselőtestület rendszeres fosztogatást vitt véghez. A város összes ügyeit ez a rablótársaság a saját érdekeinek megfelelően intézte. A Nápoly és Capri közötti hajótársaságnak *Casale* 800.000 lira államségélyt eszközölt ki, s ebből évenként 30000 lirát kapott. A közuti vasutársaság évenként 80.000 lirát, a villam-világítási társaság pedig egyszersmindenkorra 800.000 lirát fizetett a községtanácsnak.

A városi banda a Diodato kávéházban székelt s itt árulta a hivatalokat; a rendőr tiszt állást 5000 lirába, a közönséges rendőri állás pedig 1000 lirába került; ez az utóbbi azért volt ilyen drága, mert igen szép mellékjövödelmet hajtott. A mai nápolyi rendőrök kilenczvenszázaléka a Diodato kávéházban vásárolta a hivatalát; elképzelhető tehát, hogy mily megbízható a nápolyi rendőrség.

Casale mindenre vállalkozott, a mit csak kívántak tőle; katonákat szabadit, gyilkosokat és fajtalanokodókat megvédelmez, — megszábotott árért *Casale*nek akkora befolyása volt, hogy egy csendőrt, a ki egy Camorrához tartozó tolvajt letartóztatott, — megbüntettetett.

S mivel minden jövedelmében részesítette a tanácsot is, — a város egész közigazgatása a kezében volt. Például, ha egy kereskedő valamely áruból nagy mennyiséget szerzett be, — fizetett bizonyos illetéket *Casale*nek, a ki ennek az árának a városi vámját azonnal fölemeltette a képviselőtestülettel, a minek következtében a többi kereskedő nem birt versenyezni azzal, a ki a képviselő testületet megvesztegette.

A legérdekesebb a dologban az, hogy *Casale*nek és a községtanácsnak a viselt dolgait egész Olaszországban mindenki jól ismerte s tudták azt is, hogy *Casale* a tisztességesebb kormányzás idején hosszu ideig rendőri felügyelet alatt állott. De senki sem mert vele szembeállni, mert igen erőszakos ember volt és rettenetes párbaj-hős, valamint a képviselő testületben is tartottak néhány embert, akinek nem volt egyéb feladata, minthogy terrorizálja azokat a kik esetleg föl mernének a korrupció ellen szólalni. Mikor azonban pörre került a dolog s a pörben titkosan kellett szavazni, — tiz szóval kettő ellen fölmentették *Casale* leleplezőjét s ezzel megindult az a lavina, amely *Casale*t és bandáját elsöpri.

* **Az automobil Nagyváradon.** Mint már vasárnapi számunkban jeleztük is, az automobil Debreczenből vasárnap d. u. háromnegyed egy órakor érkezett meg. Vele jöttek *Bárdy* József budapesti ügyvéd, *Csanak* Jenő debreczeni földbirtokos és az automobil gyár gépész mérnöke. Természetesen rögtön sok csodája és bámolója akadtak az ördögös gépnek, mely biztosan halad és könnyedén tér ki ember és kocsik elől. Itt Váradon szerdáig marad, hogy társadalmunk vezető férfijait az eszme megpendítője a Nagyvárad-Debreczen közötti automobil közlekedés megvalósítására rábirja s mint halottuk a nagy jövőjü vállalat a valóítás stadiumába lép amennyiben sok részvényt elé is jegyeztek már. A tegnapi napon is vigan robagott végig az automobil a városon nagy csodálkozást keltve különösen a vásári falusi nép között. Előkelő férfiak közül próba utazást tettek *Bulyovszky* József polgármester, *Hoványi* Géza, sőt a súlyos betegségéből labbadózó *Hoványi* Ferencz dr. városi főorvos is.

* **Kioszk a Royal előtt.** Rimanóczy Kálmán, a Royal kávéház tulajdonosa azt kérte a várostól, hogy az új és fényes kávéház elé kiülts, kioszkot építtethessen. A városi tanács megadta az engedélyt a kioszkra, azonban évi 200 korona bérösszeget kell az elfoglalt területért fizetni.

* **Vagdalkozó katonák.** *Kazalovszky* Zsigmond és *Nagy* Géza tüzérmester vasárnap este együtt iddógáltak egy »cibill«-lel, *Papp* Dániel asztaloslegényvel az ugynevezett olasz bodegában. Az olasz szőlőtöke nedűje hamarosan megártott mindnyájuknak s összeveszték. A vége az lett a veszekedésnek, hogy *Papp*ot úgy összeszurkálta a két katona, hogy be kellett szállítani a közkórházba, hogy most súlyos betegen fekszik.

* **Vevők, a kik lopnak.** *Schwartz* József kötegyáni kereskedőnek enyves kezű vevői voltak a minap. Névszerint *Kovács* Ferencz, Cs. *Kovács* Imre, *P. Szabó* Károly és *Mátyás* Jó-

zsef anti lakosok. Ezen illusztris társaság figyelmen kívül hagyta Schwartz kereskedőnek a tulajdonjogát, mert a míg az kiment az üzletből, hogy a raktárból valami árucikket hozzon be, a nekik tetsző portékákból suba alá rejtettek annyit, a mennyit csak lehetett s azal mint a kik jól végezték a dolgukat, vásárolván 1—2 krajczár árát, elemelvén minél több apróságot, elsompolyogtak a boltból. A kereskedő csak később jött rá a turpisságra és jelentést tett a csendőrségnél, jelezvén abbéli gyanuját, hogy valószínűleg a fentemlített négy alak követte el a lopást. A megejtett vizsgálat igazolta a feltevést, a mennyiben az eltulajdonított tárgyakat meg is találták több anti lakosnál, kiknek az enyves kezű vevők eladogatták azokat. A csendőrség feljelentette őket a nagyszalontai kir. járásbírósnál.

EGYESÜLETEK

Tanítók Köre gyűlése. A nagyvárad **Tanítók Köre** választmánya ma (kedden) d. u. 5 órakor hivatalos helyiségben (Nagy-piacz-tér közs. polg. fiu iskola palota földszint 10. ajtó.) Stark Gyula elkötele alatt választmányi ülést tart.

IRODALOM.

Magyar Gazdák szemléje. A magyar gazdaszövetség folyóirata októberi számában főleg a kassai agrárgyűléssel foglalkozik: ennek tárgysorozatából közli a következő érdekes és tanulságos értekezéseket: Kassai agrárgyűlés. A középosztály és a társadalmi egyesülés (Mailáth János). A városi középosztály (Bernát István). A középosztály nevelése (Bujanovics Sándor). A középosztály vezető szerepe (Károlyi Sándor gróf). Örökösödés, birtokminimum és homestead (Makfalvy Géza). A középbirtok hitele (György Endre). Határidőzlet és vámpolitika (Zselénsky Róbert gróf). A Magyar Gazdák Szemléjét Bernát István szerkeszti. Szerkesztőség: Budapest, Baross-utca 10. sz. Előfizetési ára egy évre 12 korona. Egyes szám 1 korona 20 fillér.

A Borászati Lapok Zsebnaptára az 1901. évre. Eppen most hagyta el a sajtót a **Borászati Lapok zsebnaptárának** II. évfolyama. Ezen zsebnaptár, mely valóban szőlőbirtokosainknak egy érzett szükségletét elégíti ki, teljesen alkalmas arra, hogy a különféle német és francia hasontárgy zsebnaptárakat, melyek mindjobban tért kezdtek hódítani, hazánkból teljesen kiszorítsa, mert tartalma sokkal bővebb, mindenre — ami a szakmába vág — kiterjedő és amellet az egyetlen, mely a mi speciális magyar viszonyainknak megfelelő. Nincs a szőlőmivelésnek és borkezelésnek olyan detail kérdése, melyre a gyakorló szőlősgazda vagy pinczemester azonnal meg ne találja a kellő feleletet. Kiterjed ugyanis a könyv tartama az összes **törvényekre és rendeletekre**, melyek a bortermelésre vonatkoznak, ismerteti azon állami, törvény hatósági, társadalmi szervezeteket, melyek a szőlőmivelésre vonatkoznak, a mellett pedig a szőlőmivelés és borkezelés minden murkáját, összes ellenségeit és azok ellen irányuló védekezést bár röviden, de oly szabatosan ismerteti, hogy a kezdő szőlősgazda első oktatást, de a már gyakorlottabb gazda is sok hasznos utmutatást meríthet belőle. A zsebnaptár végéhez **jegyzék-napló** van fűzve, mely a szőlő- és pinczeüzem minden fontos feljegyzésére kellő táblázatokkal bír. A zsebnaptár ára tetszetős vászonkötésben irónnal és noteszszel elláva 3 kor. 20 fill. Megrendelhető: a **Borászati Lapok** kiadóhivatalában Budapest, IX. Üllői-ut. 25. (Köztelek.)

SZINHÁZ.

HETI MŰSOR.

Kedd: »Aranyember« (Paulayné vendégjátéka.)

Szerda: »Fernande« (Paulayné vendégjátéka.)

Csütörtök: »Bőregér.«

Péntek: »Kis szökevény« (harmadszor.)

Szombat: »Jáfet 12 felesége« (elsőszőr.)

Vasárnap:) délután: »Hófehérke«

este: »Magdolna« (Paulayné vendégjátéka.)

Bánk bán.

Annyiszor adják Bánk bánt s annyi művésztől látjuk, hogy előadások után szinte önkénytelenül is összehasonlításokra szalad az ember tolla. Pedig ezt helytelennek tartjuk. Magyar művész legfőbb ambícióját az képezheti, ha **Katona** József remekművében találhat magának való szerepet, a melyben tündökölni. S azért igazi jó Bánk bán előadást csak úgy képzelhetünk, ha mindenki megkapja a neki való szerepet s abban egész művészi tudását kifejti. Ha így van, akkor az előadás minden összehasonlítás daczára jó, míg ha nincs — nos akkor úgy is fölösleges összehasonlítani.

Bánk bán az a mű, a hol a szereposztásnál nem szabad másra, mint csak a rátermettségre tekinteni. A shakespearei remek egyedüli párja a világirodalomban, csupa élesen megadott jellemekkel, a mely jellemeket csak az tud hiven visszatükröztetni, akinek igazi, speciális tehetsége van rá. És ha ilyen tehetség van, azt nem szabad semmiféle tekintet mögött háttérbe szorítani engedni.

Mindezeket szükségesnek tartottuk érinteni, mielőtt a tegnapi előadásra rátérnénk. S hogy mindjárt általános képet adjunk az első klasszikus magyar előadásról, kijelenthetjük, hogy a szerepek kiosztása szerencsésebb volt a férfiak, mint a nők között.

Hárman alakítottak egy egy remek szerepet: **Könyves** Jenő Bánkot, **Peterdy** Sándor Peturt, **Pintér** Imre Tiborcot. Mind a három nehéz feladattal derekasan birkózott meg. **Könyves** leginkább ott tűnt ki, a hol nagyobb, hosszabb részleteket szépen kell szavalni, a hol szavakkal kell az érzést kifejezni; itt az ő heves vérmérséklete utat lel s hatást ér el. A hol nem beszélhet ajakkal, csak arczjátékokkal és mozdulatokkal, ott már tulontul színez, még pedig a természetesség rovására. Egy helyen azonban e tekintetben is tökéletes, kifogástalan volt: a negyedik s legnagyobb rész az ötödik felvonásban is.

Peterdy Sándor csak a második felvonásban melegedett bele; de itt az összeesküvők jelenetében aztán igazán értékeset alkotott. A hevesvérű kurucz magyar nemes érzelmeit jól át tudta sugározni s nagy szerepe mellett ráért a rendezést is kifogástalanul vezetni.

Hárman közül legkisebb, de nem legkönnyebb szerepe volt **Pintér** Imrénak; s hogy mennyire feladata magaslatán állott, mutatja, hogy egyedül ő kapott zajos tapsokat nyílt színen. Egyszerűen, természetesen fogta fel Tiborc szerepét s értett hozzá, hogyan lehet szenvedélyt mutatni szenvedélyes kiáltás és mozdulatok nélkül (3 felvonás). Ezért tapsolták meg nyílt színen.

Balla Kálmán is megtalálta a neki való szerepet. Biberachot. Ez vág legjobban az ő körébe s érvényesítette is szalonszínészi tehetségét és rutinját teljesen. Erdeti felfogás,

hogy Biberachban nem annyira a cselszövő kalandort, mint int inkább egy középkori szalonbetyárt (pardon a hasonlatért) mutatott be. Eredeti, de sikerült s azért elfogadható.

A hölgyek közül **Balázs** Olgának volt legnagyobb sikere (Izidóra.) Eredeti, sokat ígérő tehetség, éppen azért itt is más szerepet szeretünk volna rábizva látni. Nem értjük miért kellett háttérbe szorulnia; mert ezzel sikerült a női szereposztást teljesen összegabalyítani. S alakult a helyzet ilyesformán: Balázs Olga állítólag hirtelen kapta a szerepet s bármily tökélyvel adta, az epedő hangulatban is a szenvedélyt, a gögőt éreztette; **Somogyiné** (Gertrudis) éppen a szenvedélyes nagyravágyást nem tudta elfogadhatóan éreztetni, de azért a, bár ritka, ellágyulást sem; **E. Kovács** Mariska (Melinda) pedig tulságosan ellágyult, szinte az elnémulásig; a harmadik felvonásban igen jó volt, kár hogy továbbra is nem tudta megtenni a markáns megkülönböztetést a tébolyultnak heves kitörései és hirtelen ellágyulásai közt.

Kisebb szerepe volt **Szarvasi** Sándornak (I. Endre), nagyon gyenge király volt, láttuk őt pár szavas szerepekben sokkal jobban megállani a helyét. Még csak megülni sem tudta a helyét királyiasan. Jó volt **Madras** Pista (Sólyom); **Deésy**-nek (Ottó) csak a szép alakját és ruháját emeljük ki, játéka csupa szürke egyformaság. Érzéssel játszottak **Bodnár** és **Sághy** (Miktrál és Simon bánok.)

A ki a darabot ismeri, a rendezésben csak egy nagyobb hiányt vett észre: nem lehetett volna a II. felvonásban a királyné-gyilkolás képét megfestetni? A helyett Gertrudis mellképét akasztották ki, pedig klasszikus mű előadásánál jó minél jobban ragaszkodni a darabhoz.

Felvonások közt a zenekar a Bánk bán operából játszott; szeretnők ezt ígéretnek venni arra, hogy az igazgatóság sort kerít a **Bánk bán operára** is.

Azt is feljegyezzük, hogy a nagy számú közönség közt voltak többen, a kik már látták Bánk bánt máskor is és igyekeztek ebbeli magas műveltségüknek messze hallhatóan kifejezést adni előadás közben. Azt azonban nem jegyezzük fel, hogy ez a magas műveltséghez tartoznék. K. A.

Csikós. Szigligeti Ede örökszép népszínműve, a Csikós került színre vasárnap este szép számú közönség előtt. A szereplő személyek általában jól játszottak de közülük különösen ki kell emelnünk **Peterdy** Sándort, (Márton, öreg csikós), a ki élethű alakításával megmutatta, hogy nemcsak a drámában nagy művész, hanem népszínműben is. Föltétlen dícséret illeti **Forrai** Ferikét (Rózi) is, kinek énekszámait mindig megtapsolták. **Pintér** Imre (András bojtár) is szép alakítást nyújtott, csak az éneke nem volt tiszta. **Bognár** János (Kis Bálint parasztagazda) igazi tipikus magyar paraszt volt. A többi szereplők is megfelelő jók voltak.

Opera előadások Nagyváradon. A szintársulat énekes személyzete buzzgón készül az opera előadásokra, melyek a november hónapi műsorba vannak foglalva. E hó második felében kerül színre a **Büvös vadász**, majd a **Traviata**, melynek előadását a **Bajazók** követi.

Nagy drámáirók emlékezete. Somogyi Károly, a Szigligeti-Színház igazgatója programjának egyik pontját valósítja meg ama kegyeletes elhatározásával, hogy nagy drámaíróink emlékezetét méltó módon szenteli meg. Tegnap este Bánk költője emlékének hódolt a szintársulat, s e hó 19-én **Csikó** Gergely, 21-én pedig **Kisfaludy** Károly halálának évfordulóját ünnepli meg a színház. Csiky emlékezetére a nagy színműró **Jóslat** című ó-görög tárgyú

vigjátékát elevenítik föl, amelyben Paulayné Adorján Berta is föllép, kinek a darabban kitűnő szerepe van. A magyar vigjáték atyja: Kisfaludy halála évfordulóján pedig a *Pártulók*, a költőnek ez a klasszikus vigjátéka kerül színre.

Paulayné vendégszereplése. Paulayné Adorján Berta, a Nemzeti Színház kiváló művésznője, kinek eddig való szereplései oly fényes sikerrel jártak, e héten három ízben lép a nagyváradi közönség elé. Ma, kedden esten Jókai örökszép színművében, az Arany emberben vendégszerepel a művésznő, ki Atáliát fogja ábrázolni. A főbb szereplők ezenkívül: Timea — E. Kovács Mariska, Terézia — Somogyiné Nagy Julia, Noémi — Szohner Olga, Brazovicsné — Benkő Jolán, Timár — Szarvasi Sándor, Krisztyán — Balla Kálmán, Brazovics — Füredi, Ali Csorbadosi — Bognár János.

Holnap, szerdán este Dumas nagyhatású színművének: *Ferenandé*-nak bemutatóján a címszerepet játsza Paulayné, ki vasárnap este *Magdolná*-ban, Rákosi Jenő népdramájában lép még föl nálunk. A jövő hét első napján is vendégszerepel a művésznő Csiky Gergely egyik darabjában.

MULATSAG.

Fodrász kolon. Vasárnap este tartották a fodrász segédek a második kolonestélyüket a Zöldfa szálloda nagytermében. A sikerült estélyen jelen voltak:

Asszonyok: Haláti Istvánné, Nemes Lajosné, Jó Ferenczné, Beres Károlyné, Arany Sándorné, Husznai Andrásné, Sánta Gyuláné, Fehérvári Józsefné, Csollár Ferenczné, Huma Jánosné, Dvorzszik Flórián, Rekhendor Jánosné, Virág Sándorné, Szabó Jánosné, Ercsey Józsefné, Kurinczki Andrásné, Dobay Lőrinczné, Szücs Ferenczné, Groszman Sámuelné, Ruszt Péterné, Veinberger Mórné, öz. Oláh Ferenczné, Zeke Lajosné, öz. Papa Lajosné, öz. Futó Lajosné, Takács Antalné, Jasik Béláné, Mészáros Jánosné, Csete Istvánné, Römmer Jánosné, Incze Henrikné, Lövinger Józsefné, Jakab Péterné, Jakab Józsefné, Bereczki Zsigmondné, Borbély Lajosné.

Leányok: Haláti Irma, Nemes Ilonka és Mariska, Jó Karolin, Béres Erzsike, Arany Rózsika, Husznai Mariska, Szabó Erzsike, Fehérvári Mariska, Csollár Ninuska és Gizella, Huma Mariska, Dvorzszik Ilonka és Margit, Dobay Zsófia, Rekhendor Ilonka és Mariska, Virág Erzsike és Juliska, Szabó Rózsika, Ercsey Mariska, Szücs Irma, Groszmann Heléna, Nagy Terus.

A kolon estélyt még hét egymástán következő vasárnapon megismétlik.

REGÉNY-CSARNOK.

Isten nélkül.

Történelmi elbeszélés.

Irta: V. B.

A provenzei nép nem fogadta szívesen a királynőt. Őket is elkésérette a nápolyi udvar erkölcselensége s amint partra szállott, Johanna, mindjárt elfogták s a Roche des Arnolds várába zárták.

Lajos, a ki Capuában maradt, megtudta ezt. Rögtön odahagyta a várat s Provenzebe ment, a hol sikerült is neki Johannát kiszabadítani.

Nagy Lajos azonközben diadalmasan nyomult előre s mindennütt nagy hódításokat tett. 1348. január 15. körül Aversába ért. Itt hat napon keresztül tartózkodott, mely idő alatt számos küldöttség kereste fel Magyarországot királyát, a nápolyi főurak, mint távol vidékiek részéről. Lajos higgadtan viselte magát s lehetőleg magába fojtotta haragját. De midőn az ebéd utáni kirándulás alkalmával azon helyre

jutott, a hol öcscsét meggyilkolták, nem fékezhetette tovább dühét.

Hevesen kikelt s e szavakkal rontott a nápolyi főurakra, a kik részt vettek Endre meggyilkoltatásában:

— Mégis csak gyalázatosan bántak el az öcsémmel. Nem hittem volna, hogy ily aljas gyilkosságra vetemedjenek. Lesz rá gondom, hogy elvegyék méltó büntetésüket. Irgalmatlanul kivégeztem őket. A halálos ítélet nem késett soká. Másnap kihallgatták a czinkosokat s mindjárt ki is végezték őket.

Nagy Lajos Aversából Nápolyba ment, a hol diadal kaput emeltek a tiszteletére s mindenfelé kitűzték a magyar lobogót. A király rohamosan hódított s már az egész nápolyi királyság ura lett, mikor az időközben kiűtött járvány visszavonulni kényszeríté.

Nagy Lajos haza felé vette útját s Nápolyt Laczfira, hadseregét meg vezéreire bizta. Alig tette ki a lábát, Johanna emberei máris követeket küldtek a királynőhöz és siettek őt tudósítani, hogy sógora, Nagy Lajos eltávozott. Több se kellett. Johanna s férje rögtön viszatértek s újlag szabadon lélegzettek fel.

V.

Amily visszavonultan éltek a nápolyi főurak Lajos nápolyi tartózkodása alatt, oly anynyira féktelenkedtek most, hogy odahagyta őket. Megint csak a régi mulatozás, a régi kicsapongás került felszínre. A kik komolyan, keresztény szellemben gondolkoztak, belátták ezen állapotok tarthatatlanságát. Azért követeket menesztettek a magyar királyhoz, hogy jöjjön el s csináljon maga rendet.

Lajos hallgatott a hívó szóra. Felkészült egy második hadjáratra is, a melyben szintén diadalmasan nyomult előre. Csupán Aversában tapasztalt ellentállást. Az aversaiak nem adták meg magukat egykönnyen. Várak erős volt s ezen tudat bátorságot, erőt adott nekik. Maga Lajos is kénytelen volt ezt beismerni, mert csak megsebzése árán tudta az aversaiakat meg hódítani. Aversa után Nápolyra került a sor. Johanna tudta ezt és sietett béke ajánlatokat tenni.

Hosszasabb tárgyalás után létre is jött a béke s Lajos visszavonult.

Most belviszályok kezdtek dűlni. A nápolyi udvar kicsapongása utálattal tölté el a népet s mindenki az állapotok javulását óhajtotta. Maga a pápa, VI. Orbán is átlátta a helyzet veszélyességét s csak egy módot ismert azoknak kikerülésére: Johanna letételét s új királyról való gondoskodást. Volt is a pápának választottja; Durazzói Károlyra vetette a szemét, őt akarta királynak.

Károly eleinte vonakodott. Családja sokat köszönhetett Johannának s neje jelenleg is a királynőnél tartózkodott, hát nem akart hálátlanak feltűnni. Mikor aztán látta, hogy Johannától mindenki elpártol, hajlandónak mutatkozott a nápolyi királyság elfogadására.

Alig tudta ezt meg neje, Margit, rögtön engedélyt kért Johannától, hogy meglátogathassa férjét. A királynő megengedte. Margit most Rómába ment s ott várta be férjét, a ki ezalatt a velenceiek ellen harczolt.

Durazzói Károly, amint megtudta, hogy neje megszabadult már Johannától s Rómában tartózkodik, határozott. Kész volt királylyá koronáztatni magát, mert az utolsó ok is megszűnt, a mi eddig visszatartá. Neje, Margit, biztos helyen volt, távol Johannától s így nem kellett már őt féltetni a királynő boszujától haragjától.

(Folyt. köv.)

TAVIRATOK.

Új főispán jelölt.

Budapest, nov. 12. (Saj. tud. táv.) A nagyküüllőmegyei főispánság betöltését illetőleg a kormány — hivatalos körök szerint — *Pildner* Ferencz képviselővel tárgyalásokat folytat.

A nagyváradi önkéntes iskola áthelyezése.

Budapest, nov. 12. (Saját tud. táv.) A hadügyminiszter a nagyváradi önkéntes iskolát, a melynek áthelyezését illetőleg nagy hírlapi polemiák folytak, a hadügyminiszter decz. 1-én áthelyezi Debreczenbe.

Sikkasztó titkár.

Kassa, nov. 12. (Saj. tud. táv.) *Bednarké* Albert, itteni ipartestületi titkár tetemes összeget elsikkasztott s Amerikába szökött.

Inzultált egyetemi hallgató.

Budapest, nov. 12. (Saj. tud. táv.) *Engyeli* Jenő, egy pozsonyi német lap szerkesztője ma délelőtt a fővárosban nyílt utcán tettelegesen megtámadta *Zernek* Ernő műegyetemi hallgatót, ki a pozsonyi magyarosító mozgalomnak egyik vezérémbere volt. Zernek, mint ki jelentette, a járásbiróságnál jelenti fel Engyelit, mivel ezt egy becsületbeli bíróság verdiktjében párbajképtelen embernek nyilvánította.

Oroszország feltételei.

London, nov. 12. (Saj. tud. táv.) A Times-nak egy pekingi távirata, a melyet tegnapelőtt adtak föl Takuban ezt jelenti: Alekszejev orosz tengernagynak arra a fölszólítására, hogy Kína vegye át újra Mandsuországot polgári közigazgatását Oroszország protektorátusa alatt, Li-Hung-Csang még nem válaszolt, mert előbb instrukciókat vár Szinginganfuból, Oroszország azt a föltételt szabta, hogy a 'mandsuri polgári közigazgatás kínai hivatalnokainak megválasztása Oroszország jóváhagyásától függjön, azonkívül a vasut és egyéb érdekei védelmére katonaságot akar tartani Mandsuországon. A távirat azt mondja végül, hogyha Oroszország azt a jogot nyerné, hogy a vasut védelmére 40,000 embert tarthasson Mandsuországon, ez végleges okkupációval volna azonos.

A czár beteg.

Szent-Pétervár, nov. 12. (Saj. tud. táv.) A czár influenzában megbetegedett. A baj normális lefolyású, komoly veszedelem nincs.

Elmaradt fátylászene.

Zágráb, nov. 12. A polgármester tegnap magához hivatva a Lipót Szalvátor főherczeg tiszteletére fátylászemet rendező bizottság elnökét és értésér adta, hogy Lipót Szalvátor főherczeg azt kívánja, hogy a fátylászemet ne tartsák meg. Ha azt a kívánságot nem teljesítenék, a főherczeg visszatérése kétségessé válnék. Valószínű tehát, hogy a fátylászemet elmarad és a bizottság ma este tartandó ülésében föloszlik. (M. T. I.)

Búr vereség.

Fokváros, nov. 12. Methuen lord Ottho és Lichtenberg között meglepte Niemann és Vermaak búr tábornokokat, nagy veszteséget okozott nekik és néhány szekertüket elvette Kitchener tábornok, Kitchener lord testvére. Middlekarg közelében sikerült éjjeli támadást intézett az ellenség ellen, a melyben különösen a huszárok tűntek ki. Mikor a huszárok később visszatértek, lovasított gyalogság fedezte őket. Másnap reggel a segédcapatok megérkezése után teljesen szétverték az ellenséget. Plumer ezredes visszaverte Delarey 400 főnyi kommandójának támadását. Abban a harczban, a mely

Smith-Dorrien tábornok nemrég Belfast mellett vívott a búrokkal, a búrok részéről Prinloo őrnagy és Fourie tábornok elesett, Grohbelaar tábornok pedig megsebesült.

KOZGAZDASAG.

A gazdasági egyesület gyűlése.

A Biharmegyei gazdasági egyesület igazgató választmánya Nagyváradon a megyeház nagytermében szerdán, azaz e hó 14-én délelőtt 11 órakor *gyűlést* tart, melyre a választmányi tagok ezennel meghívotnak.

Tárgyak:

1. Földmivvelésügyi miniszter a mesterséges borok forgalomba hozatalának tilalmazásáról szóló törvény szigorú betartása iránt kiadott rendeletét megküldte.
2. Földmivvelésügyi miniszter a téli előadásokra 1000 korona segélyt engedélyez.
3. Pókay Dezső előterjesztése vaj-export szövetkezet iránt.
4. Előterjesztés a gazdasági egyesület országos szövetségében való képviseltről.
5. Nyitra, Arad és Délvidéki gazd. egyesületek felirataik a gabona-tőzsde tárgyában.
6. Arad m. gazd. egyesület a Németperegen tartandó kiállításra meghívás.
7. Budapesti tőzsde tanácsának válasza a *bihari buza* jegyzése iránt.
8. Nagyvárad tanácsának átirata az epreskert iránt.
9. *Kacsvinszky A.* jelentése a kassai agrárgyűlésről.
10. Jelentés a tenkei és székelyhídi kiállításról.
11. Külsőtelek bérleti szerződése.

Nagyvárad, 1900. november 11.

Szabó József,
e. elnök.

Szigligeti- Színház.

Folyószám 80.

Idénybérlet 28 sz

Nagyváradon, kedden, 1900. nov. 13-án

AZ ARANY EMBER.

Eredeti népszínmű.

Az előjáték: »Senki szigete«.

II-ik kép: »A Brazovics ház«.

III-ik kép: »Idylli élet«.

IV-ik kép: »Négy év után«.

V-ik kép: »A balatonparti kastély«.

VI-ik kép: »Szent György képe«.

A holnapi előadásra jegyek előre válthatók d. u. 3 órától 5-ig a rendes nappali pénztárnál.

HELYÁRAK: Nagypáholy 7 frt. Földszinti és első emeleti páholy 6 frt. Másodemeleti páholy 4 forint. Zsolye 1 frt 50 kr. Kőrszék 1 frt 20 kr. Támlászék 1 frt. Erkélyülés 1-ső sor 60 kr., közép 2-ik sor 50 kr., oldal 2-ik sor 40 kr. II. emeleti zártzék 30 kr. Földszinti állóhely 50 kr., diák és katonajegy 30 kr. Karzati állóhely 20 kr. Egy színlap 10 kr.

Jegyek előre válthatók d. e. 10-től 12 óráig, d. u. 3-tól 5-ig. Esti pénztárnyitás fél 7, vasár- és ünnepnapokon este 6 órakor.

Színházi látcsövek a ruhatárnál kaphatók bérbe, ára 30 kr.

Kezdeté 7 órakor, vége 10 órakor.

Holnap szerdán, nov. 14-én:

Fernande.

Színmű.

Reich Jenő és Társa

Tőzsde jelentése.

— A »Tiszántul« eredeti távirata. —

Határidők.

	Budapest, nov. 12.
Buza októberre	— — — — —
Buza áprilisra	— — — — — 7.62
Tengeri	— — — — — 5.01
Rozs ápr.	— — — — — 7.19
Zab ápr.	— — — — — 5.54
Káposzta, repsz, aug.	— — — — —

Értéktőzsde.

	Budapest, nov. 12.
Oszttrák hitel	— — — — — 663.25
Magyar hitel	— — — — — 666.50
Allamvasut	— — — — — 661.25
Rimamurányi	— — — — — 482.—
Magyar jelzálog	— — — — — 487.05
Salgótarjáni	— — — — —
Wagon-kölcsön	— — — — —

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1900. nov. 12-én.

Magyar aranyjárdék 4%	— — — — — 95.75
Magyar koronajárdék	— — — — — 90.30
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4/0%	— — — — — 99.50
Magyar vasuti kölcsön ezüstben 2 1/2%	— — — — — 98.—
Magyar keletvasuti államkötvény 1876-ból	— — — — — 96.50
Magyar földterhermentési kötvény 4%	— — — — — 91.25
Italméresi jog megváltási kötvény	— — — — — 98.30
Horváth-szlavónföldterhermentési kötvény	— — — — — 92.50
Magyar nyerevény-sorsjegy-kölcsön	— — — — — 164.—
Tiszaszabályozás szezedi sorsjegyek kölcsön	— — — — — 140.50
Oszttrák járdék papírban	— — — — — 97.15
Oszttrák járdék ezüstben	— — — — — 97.05
Oszttrák járdék aranyban	— — — — — 95.50
Oszttrák korona járdék	— — — — — 98.25
Oszttrák államsorsjegyek	— — — — — 132.50
Oszttrák magyar bankrészevény	— — — — — 16.90
Magyar hitelbankrészevény	— — — — — 668.—
Oszttrák hitelintézet részevény	— — — — — 662.—
Párisi vista	— — — — — 95.85
20 frankos arany (Napoleond'or)	— — — — — 19.21
Németbirodalmi márka	— — — — — 117.60
London vista	— — — — — 240.60
20 márkás arany	— — — — — 23.54

A szerkesztőirodájában:

Dr. VUCSKICS GYULA.

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban.

SZENT LÁSZLÓ KÖNYVNYOMDA R. T.

Nagyvárad, Apáczai-utca 3. szám.

Művek,

folyóiratok, hírlapok,
vonalzatok,
gazdasági nyomtatványok,
egyházi, községi
és egyéb
hivatalos nyomtatványok,
körlevelek,
levélborítékok.

Elvállal és készít:

izléses kivitelben
mindennemű

nyomdai munkákat

jutányos árak mellett.

Vidéki rendelések gyorsan és pontosan eszközölteinek.

Levélfek,

számlák, falragaszok,
báti meghívók,
tánczrendek, étlapok,
naptárak,
palaczkfeliratok,
névjegyek,
gyászlapok
stb. a nyomdai szakba
vágó nyomtatványok
készítése.

A lat. és gör. szert. kath. egyházmegyei nyomtatványok

raktára.

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban.